

SFÂNTUL
NECTARIE
DIN EGHINA

**Zece cuvântări
la Postul Mare**

ediția a doua

Traducere din limba greacă
Parascheva Grigoriu

editura
Σοφία

București

Despre credință

*Atunci răspunse Nathanaïl și zise lui Iisus:
Învățătorule, Tu ești Fiul lui Dumnezeu,
Tu ești Împăratul lui Dumnezeu
(In 1:49)*

Minunată cu adevărat este, frați creștini, spontaneitatea credinței dreptului Nathanaïl, care numai ce l-a văzut pe Domnul, că îndată a și crezut într-un adevăr. Cine nu ar rămâne uimit, cunoscând necredința poporului israelit, în fața unei mărturisiri de credință atât de spontane, precum cea a lui Nathanaïl? Sfântul Evanghelist Ioan, vorbind despre necredința iudeilor, zice că nici *frații Lui nu credeau întru El*¹. Nu este oare lucru de mirare că cei de un neam cu Domnul, frații și apropiații Lui, care Îl vedeau pe Domnul în fiecare zi și vedeau atâtea minuni și primeau atâtea învățături, erau necredincioși, iar Nathanaïl, care l-a văzut pe Domnul numai pentru puține clipe și care nu a fost învrednicit să vedea nici una dintre minunile Lui, să creadă nemijlocit și de îndată? Cine l-a învățat pe el? Cine l-a convins pe el cu

¹ In 7:5.

privire la identitatea Mântuitorului? Această nedumerire a noastră o dezleagă cuvintele Mântuitorului pe care le-a spus când l-a văzut pe Nathanael venind la El. De bună seamă, cuvintele acelea ne dau nouă întreaga dezlegare a acestor nedumeriri. Aceste cuvinte îl numesc pe Nathanael *fără de viclesug*, adică israelit adevărat, bun și plecat spre primirea Cuvântului lui Dumnezeu. Așadar virtuțile adevăratului israelit¹ erau simțirile treze și neadormite din sufletul lui Nathanael, care i-au descoperit ochilor lui sufletești caracterul slăvit al Domnului nostru Iisus Hristos. Fiindcă inima cea bună și curată L-a întrevăzut pe Dumnezeu și i L-a descoperit pe El acolo unde o inimă vicleană nu poate să vadă. Și chiar de i S-ar arăta ei și chiar de i S-ar descoperi, nu ar putea să-L recunoască. Aceasta mai înainte văzând-o profetul Isaia, în duhul profeției, a zis: *ochi au și nu vor vedea, urechi au și nu vor auzi*². *Că s-a învărtoșat inima poporului acestuia și cu urechile sale greu a auzit și ochii săi i-a închis, ca nu cumva să vadă cu ochii și cu urechile să audă și cu inima să înțeleagă și să se întoarcă la Mine și Eu să-l vindec*.³ Așadar este limpede că necredința este reaua odrăslire a unui suflet stricat și a unei inimi pervertite, fiindcă inima fără viclenie și curată Îl descoperă pretutindeni pe Dumnezeu, pretutindeni Îl recunoaște pe El și crede pururea și fără de îndoire în existența Lui. Un om curat cu inima, de îndată ce își întoarce privirea către lumea întregii făpturi, adică

¹ In 1:47.

² Is. 6:9; Ps. 134, 16-17.

³ Is. 6:10.

spre cer, spre pământ, spre mare și spre toate cele dintr-însele, va observa aceste lumi diferite unindu-se și corespunzându-și, armonizându-se, mulțimea nesfârșită a corpurilor cerești, nenumăratele mulțimi ale înaripatelor și târâtoarelor, și toate speciile de animale de pe fața pământului, felurimea plantelor și pomilor, bogăția peștilor mării, care toate strigă împreună cu David uimitoarea prezență a lui Dumnezeu pretutindenii: *Cât s-au mărit lucrurile Tale, Doamne, toate cu înțelepciune le-ai făcut!*¹ Unul ca acesta, din imboldul inimii lui bune, Îl descoperă pe Dumnezeu și în lumea harului Bisericii, de care cel viclean se depărtează. Cel curat și bun cu inima crede în Biserică, se minunează de unitatea ei duhovnicească, Îl descoperă în Taine pe Dumnezeu, în adevărul învățăturilor, în poruncile Legii, în faptele sfinților, în toată fapta cea bună, în tot darul desăvârșit și în toată făptura. Așadar, pe bună dreptate Domnul, în Fericirile Lui, a zis despre cei ce au inima curată: *Fericiți cei curați cu inima, că aceia vor vedea pe Dumnezeu*², și era drept foarte să îi învrednicească pe ei de vederea lui Dumnezeu, fiindcă El S-a descoperit pe Sine ca într-o icoană în faptele Lui.

Prin urmare, de vreme ce credința este expresia inimilor curate ale creștinilor și, inversând termenii, de vreme ce inimile curate sunt credincioase, de aceea voiesc să vă predic despre credință, pentru ca cei credincioși să devină mai buni și mai curați, iar cei buni să devină încă și mai credincioși.

¹ Ps. 103:24.

² V. Mt. 5:8.

Partea I

Înainte de a trece la prezentarea problemei privitoare la credință, se cuvine să spunem că toate teoriile diferitelor științe nu își primesc demonstrațiile din afară, ci fiecare are propriile metode, în funcție de natura sa. Alte metode au științele matematice, altele, fizica, altele, filosofia, altele, istoria și altele, teologia. De aceea este o aberație pretenția de adaptare a metodelor științelor amintite prin schimbarea unora cu altele, adaptând pe una la celelalte și pe celelalte în raport cu una singură. Cum ar fi cu puțință pentru rațiune ca metoda fizicii, care are ca obiect de studiu energiile limitate ale ființelor văzute din făptura creată, să fie adaptată la voile necuprinse ale lui Dumnezeu celui Nevăzut, ale Atotînțeleptului și Atotputernicului, Celui ce lucrează în chip nevăzut, ale Căruia temeieri duhovnicești neschimbătoare să îi convingă și să îi întărească în credință pe oameni?¹ Cărei cercetări

¹ Astăzi viziunea asupra științei s-a schimbat mult în raport cu concepția din vremea Sf. Nectarie. Interdisciplinaritatea a creat noi perspective și a deschis noi câmpuri de cercetare în știința modernă. Relația dintre religie și știință însăși nu mai este considerată pozitivist, ca în concepția lui Husserl sau chiar Wittgenstein, care au scris despre relația religie-știință descriind-o ca pe o incompatibilitate absolută. Acești filosofi aproape contemporani cu Sf. Nectarie, care au marcat profund gândirea secolului al XX-lea, optau în favoarea științei. Cu toate acestea, Sf. Nectarie nu vorbește aici în mod necesar despre incompatibilitatea celor două domenii, religia și știința, opuse ca metode de investigație. Aducând în discuție credința lui Nathanail, Sf. Nectarie spune, de fapt, că, în teologie și în spațiul credinței, există un *quantum* imposibil de evaluat științific. Teologia are rațiuni și temeieri care

științifice vom supune credința lui Nathanail¹, mărturia lui Petru², chemarea lui Pavel³? Prin urmare, așa cum fiecare știință își are propriile metode de a-și demonstra teoriile, tot așa și teologia are propriile metode, adecvate caracterului ei teoretic specific.

Metodele teologiei, pe care aceasta le-a dobândit și de care se folosește pentru dovedirea sfințeniei și caracterului dumnezeiesc al credinței noastre, sunt acelea pe care ni le-a transmis Sfântul Apostol Pavel, cel învățat de Dumnezeu, bărbatul care a urcat la cer. Scriind către corinteni și convingându-i pe ei cu privire la propovăduirea lui și la obiectul cuvântului său, a spus limpede că nu prin cuvintele meșteșugite ale înțelepciunii omenești, ci prin dovedirea duhului și a puterii dumnezeiești îi convinge pe oameni. *Iar cuvântul meu și propovăduirea mea nu stăteau în cuvinte de înduplecare ale înțelepciunii omenești, ci în adevărarea Duhului și a puterii Lui.*⁴ Și aceasta, zicea, Dumnezeu a rânduit-o ca să nu se socotească credința întemeiată pe înțelepciunea omenească, ci lucrare și faptă a puterii Celui Preaînalt, *pentru ca și credința noastră să nu fie într-o înțelepciune omenească, ci într-o puterea lui Dumnezeu*⁵. Dar care este dovedirea

nu pot fi investigate sau explicate pe baza nici unei abordări științifice. Dar, desigur, aceasta nu exclude posibilitatea deschiderilor științei spre religie și ale religiei spre știință, cum o demonstrează recent cu prisosință cercetările din bioetică (*n. trad.*).

¹ In 1:49.

² Mt. 16:16.

³ Fapte 9:1-9.

⁴ I Cor. 2:4.

⁵ I Cor. 2:5.

Duhului? Care este dovada puterii pentru credință? Dovedirea Duhului sunt minunile. Iar dovada puterii este sinergia, adică ajutorul și sprijinul dumnezeiescului har. Harul este cel ce lucrează și îi convinge pe oamenii buni și curați cu inima, iar minunile îi întăresc pe ei în credință. *Aceia, plecând, au propovăduit pretutindeni și Domnul lucra cu ei*¹, zice Sfântul Evanghelist Marcu. Iată ajutorul dumnezeiescului har! *Și întărea cuvântul, prin semnele care urmau.* Iată întărirea care vine din minuni! Ce demonstrație matematică ar putea fi adecvată acestora? Luminarea și energia dumnezeiescului har au lucrat aceasta îndată după pogorârea Duhului Sfânt în ziua Cincizecimii², când Sfântul Petru a convertit³, după mărturia Sfântului Apostol Luca, cele trei mii de suflete care *au primit cuvântul lui Petru și au crezut în el și s-au botezat. Și s-au adăugat în zilele acelea suflete ca la trei mii*⁴. Și nu după multe zile s-au adăugat la numărul credincioșilor și alți cinci mii de bărbați, în afară de femei și copii: *Și numărul bărbaților credincioși s-a făcut ca la cinci mii*⁵. Prin ce teoremă a fizicii vom putea demonstra schimbarea morală care s-a lucrat în cei ce au crezut? Dumnezeiescul har a arătat înțelepți pe cei neînvățați, a întărit pe cei bolnavi, i-a arătat plini de slavă pe Apostolii cei puțini și simpli, care prin conlucrarea harului și prin minuni întăritoare au

¹ Mc. 16:20.

² Fapte 2:1-13.

³ Fapte 2:14-36.

⁴ Fapte 2:41.

⁵ Fapte 4:4.

rușinat înțelepciunea lumii acesteia, au biruit puterea lumii, au smerit mândria ei, precum zice Sfântul Apostol Pavel: *Ci Dumnezeu Și-a ales pe cele nebune ale lumii, ca să rușineze pe cei înțelepți; Dumnezeu Și-a ales pe cele slabe, ca să le rușineze pe cele tari; Dumnezeu Și-a ales pe cele de neam de jos ale lumii, pe cele nebăgate în seamă, pe cele ce nu sunt, ca să nimicească pe cele ce sunt*¹. Și toată această convertire a tuturor, atestată istoric, prin ce alte metode, afară de credință, vom putea să o acceptăm ca adevărată și să ne explicăm modul acestei schimbări generale? Dacă nu credința ne convinge pe noi cu privire la atotputernica energie a lui Dumnezeu, ce altceva ne va convinge? Credința este interpretul și singurul tâlcuitor vrednic de crezare al dumnezeieștilor descoperiri. Așa încât dovada sfințeniei credinței noastre este însăși credința noastră. Credința noastră sădită înlăuntrul nostru ne întărește pe noi cu privire la sfințenia credinței noastre. Crede, ca să poți vedea minunatele descoperiri ale lui Dumnezeu în lume. Dovada matematică a creștinului este însăși credința lui. Aceasta îl convinge prin glasul ei tainic, care grăiește în inima lui despre sfințenia credinței lui și despre adevărul dumnezeieștilor descoperiri.

Credința creștinilor este credința patriarhilor Avram, Isaac și Iacov, este aceeași credință cu cea a strămoșului nostru Noe; toți aceștia aveau drept dovadă pentru descoperirile lor dumnezeiești și pentru revelațiile lor însăși credința lor, care îi convingea pe de-

¹ I Cor. 1:27-28.

plin. Prin credință, Noe, când a zidit arca, a fost izbăvit din apele potopului¹. Prin credință, Avraam s-a sălășluit în pământul făgăduinței și a primit moștenirea ei². Prin credință, l-a adus jertfă pe însuși fiul său cel unul născut³. Prin credință, Isaac a binecuvântat pe fiii lui⁴. Prin credință, Iacov i-a binecuvântat pe fiii lui și i-a chemat ca întâistători ai neamurilor și semințiilor. Prin credință, Iosif a cerut să îi fie luate și strămutate osemintele când frații lui vor fi plecat din pământul Egiptului⁵, și credința tuturor acestora este mărturisită de-a lungul istoriei drept cea mai sigură și mai tare cunoștință. Așadar credința, chiar dacă o vei afla neîncercată⁶, chiar dacă nu e adunată în canoane, nu are o mai mică putere de convingere.

Arătând metodele credinței noastre și importanța certitudinii argumentelor lor, trecem deja la dovedirea adevărului sfinteii noastre credințe din faptele istorice ale Vechiului Testament, care închipuie umbrat planul iconomiei întrupării lui Dumnezeu, și din profeții, după care urmează să trecem la argumentele logice.

Partea a II-a

Credința ortodoxă, întemeiată pe iconomia întrupării lui Dumnezeu, a fost preînchipuită simbolic din

¹ Gen. 6:5-8, 22; Evr. 11:7.

² Gen. 12:1-9; Evr. 11:8-9.

³ Gen. 22:1-19.

⁴ Gen. 27:27-29.

⁵ Gen. 50:25.

⁶ Adică nedovedită prin dovezi.